

HYVÄÄ ARVIOINTIA LAHDESSA

PERUSOPETUKSEN ARVIOINNIN OPAS 2020

SISÄLLYSLUETTELO

Saatesanat, arvioinnin tehtävät perusopetuksessa	3
1. Arvioinnin periaatteet	4
2. Formatiivinen arviointi ja summatiivinen arviointi	6
3. Laaja-alaisen osaamisen taidot	8
4. Itsearviointi ja vertaispalaute	10
5. Arviointikeskustelu ja oppilaskeskustelu	12
6. Työskentelytaitojen arviointi	14
7. Käyttäytymisen arviointi	16
8. Lukuvuosiarviointi	18
9. Päättöarviointi	19
10. Valinnaisten aineiden arviointi	20
11. Tukea tarvitsevan arviointi	22
12. Asiakirjojen säilytys	26

SAATESANAT

Arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja. Arvioinnilla kerrotaan, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet. Koulutyö evästää lapsia ja nuoria tulevaisuutta varten.

Tässä arvioinnin oppaassa tuodaan esille oppilaan arvioinnin keskeisimmät asiat. Näitä ovat mm. oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen liittyvä arviointi. Oppaaseen on koottu koulujen käyttöön arviointivälineitä ja tukimateriaalia.

Tämä opas palvelee koulumme henkilökuntaa, lahtelaisia huoltajia ja kaikkia koulusta ja oppimisen arvioinnista kiinnostuneita.

Arvioinnin opas on valmistunut yhteistyössä lahtelaisien peruskoulujen opettajien ja rehtoreiden kanssa. Oppaan tuotoksen koonnista on vastannut opetushenkilöstöstä koostuva arvioinnin työryhmä.

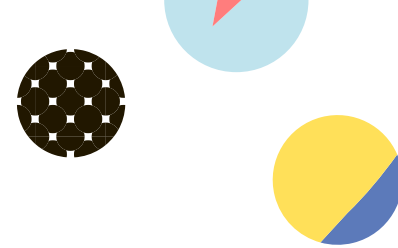
Lukemisen ja oppimisen iloa!
Yhteistyöterveisin

Johanna Saastamoinen
opetuksen palvelupäällikkö
Lahden kaupunki

LUKUVINKKI:

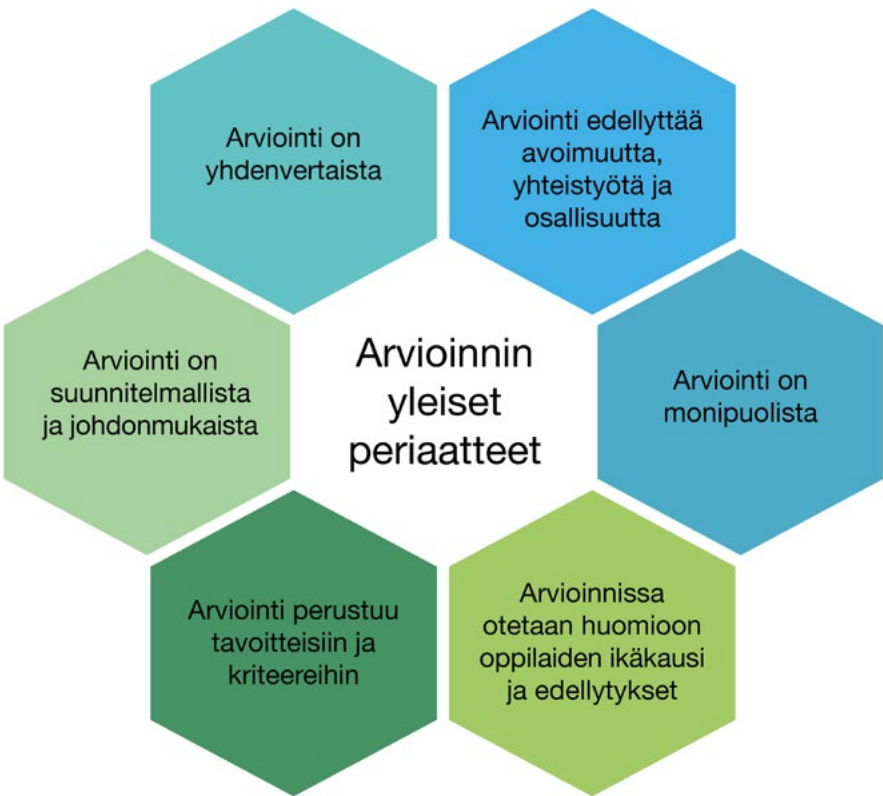
► Keltaisella nuolella merkityt tekstit ovat linkkejä verkkosivuille tai aiheeseen liittyviin asiakirjoihin ja ne avautuvat hiirtä näpäyttämällä.

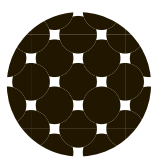
ARVIOINNIN PERIAATTEET

Arvioinnin tulee rakentaa oppilaan vahvaa minäkuvaa ja kokemusta itsestä oppijana. Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita kaikilla vuosiluokilla:

TUTUSTU AIHEESEEN SYVEMMIN

► Lahden perusopetuksen opetussuunnitelma

2. LUKU

FORMATIIVINEN JA SUMMATIIVINEN ARVIOINTI

Perusopetuksessa oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää:

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet.

Näitä arvioinnin tehtäviä toteutetaan formatiivisella arvioinnilla ja summatiivisella arvioinnilla.

Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formativinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan.

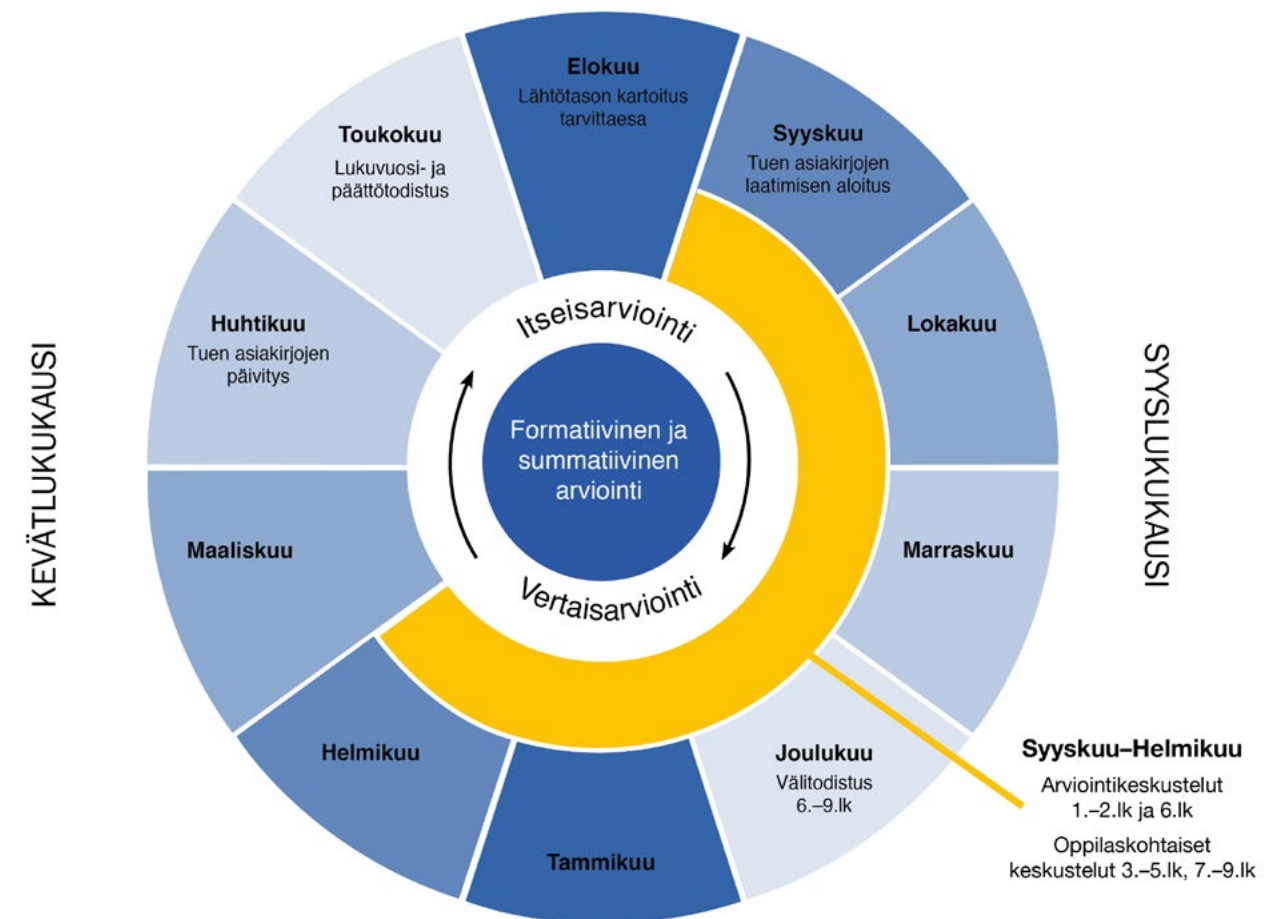
- Formativinen arviointi on osa opetusta.
- Formativinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta, joka auttaa oppilasta ymmärtämään tavoitteet ja tunnistamaan omaa edistymistään ja kehittämiskohteitaan.
- Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. **(Ks. tarkemmin tämän oppaan kappale Itsearviointi ja vertaispalaute)**
- Formativinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

Summatiivinen arviointi

Summatiivinen arvioinnin kuvaa, miten oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet. Summatiivinen arviointi perustuu opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Jokaisen oppilaan tulee tietää siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan.

- Lahdessa summatiivinen arviointi tehdään ja kirjataan todistukseen
 - vuosiluokilla 1–2 lukuvuoden päätteeksi
 - vuosiluokilla 3–9 syyslukukauden lopussa ja lukuvuoden päättyessä.
- Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta.
- Päätösarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä. Lahden perusopetuksessa oppiaineen oppimäärä voi päättyä oppiaineesta riippuen vuosiluokalla 7., 8. tai 9.
- Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Lahdessa vuosiluokilla 1-2 ja 6 käydään oppilaan ja huoltajan kanssa arviointikeskustelut ja vuosiluokilla 3-5 ja 7-9 vuosittaiset oppilaskohtaiset keskustelut. **(Ks. Tarkemmin tämän oppaan luku Arviointikeskustelu ja oppilaskeskustelu)** Lisäksi arviointia dokumentoidaan lukuvuoden aikana muun muassa Wilma-järjestelmään.
- Tuen oppilaan kohdalla arviointikeskustelu/oppilaskohtainen keskustelu on mahdollista korvata oppimissuunnitelman tai HOJKSin laadinnan ja päivittämisen yhteydessä.
- Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja. Jos opettajia on useita, opettajat tekevät arvioinnin yhdessä.
- Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin

OPPILASARVIOINNIN VUOSIKELLO

Lahdessa lukuvuoden aikana toteutettavaa arviointia ohjaa arvioinnin vuosikello

Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa oppimisen ja osaamisen edistymisestä lukuvuoden aikana. Välitodistuksen antaminen joulukuussa sekä lukuvuoden aikana toteutettavassa arviointikeskustelussa tai oppilaskohtaisessa keskustelussa kerrotaan oppilaalle palautetta hänen oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Keskustelut voidaan toteuttaa syyskuun-helmikuun aikana koulu katsoessa soveltuva ajankohta kodin ja koulun yhteistyölle.

Tuen oppilaan kohdalla arviointikeskustelu/oppilaskohtainen keskustelu on mahdollista korvata oppimissuunnitelman tai HOJKSin laadinnan ja päivittämisen yhteydessä.

Lukuvuoden päätteeksi annetaan kaikilla vuosiluokilla lukuvuositolustus ja perusopetuksen päättävillä päättötodistus.

TUTUSTU AIHEESEEN SYVEMMIN

► Lahden perusopetuksen opetussuunnitelma

Najat Quakrim-Soivio 2016: Oppimisen ja osaamisen arviointi. Otava.

Tukimateriaalia opettajille arviointiin Lahden INTRAssa perusopetuksen sivustolla

LAAJA-ALAISEN OSAAMISEN TAIDOT

Opetussuunnitelmassa laaja-alainen osaaminen tarkoittaa kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaista osaamista rakennetaan jokaisessa oppiaineessa, ja sen kehittymistä arvioidaan osana oppiaineiden arviointia.

Laaja-alaisen osaamisen taidot ovat

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintä- teknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Opettajan ja koulun työn tueksi arviointityökalu laaja-alaisista osaamisen taidoista

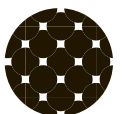
Laaja-alaisen osaamisen arviointityökalu on suunniteltu opettajien ja koulun työn tueksi osaamisen kehittämiseen arkipäivän koulutyössä. Kukin laaja-alainen taito on jaettu neljään tasoon, joiden avulla opettajien on helppo hahmottaa millaista osaamista laaja-alainen taito pitää sisällään. Taitotasot lähtevät liikkeelle nollatasosta, jolloin taitoa ei huomioida opetuksessa lainkaan tai sitä ei pidetä opetuksen kannalta merkittävänä. Taitotason edetessä opettajan työn painopiste siirtyy kohti oppimisen ohjaamista, oppimisympäristö laajenee ja oppilaan itseohjautuvuus, toimijuus ja aktiivisuus kasvavat. Viimeisellä tasolla opettaja pystyy jo ohjaamaan muita ja toimimaan tutorina.

- ▶ Oppilaan laaja-alaisen ydinosaamisen kuvaus Lahdessa
- ▶ Kuntien käyttöön laadittu arviointityökalu

Jokaisesta taitotasosta on laadittu kuvaukset ja väittämät, joiden avulla opettaja pystyy kartoittamaan osaamisensa laaja-alaisesta taidosta sekä hahmottamaan millaisissa asioissa hän kaipaa vielä kouluttautumista. Opettajan ei tarvitse hallita kaikkia laaja-alaisen osaamisen taitoja, vaan tarkoituksena on kartoittaa koulusta löytyvää osaamista ja hyödyntää sitä yhteisessä kehittämisessä. Siten koulussa voidaan katsoa koko kouluyhteisön tasolla, minkälaisen osaamisen yhteisön jäsenet muodostavat.

TUTUSTU AIHEESEEN SYVEMMIN

- ▶ Hyvää oppimista Lahdessa -opas

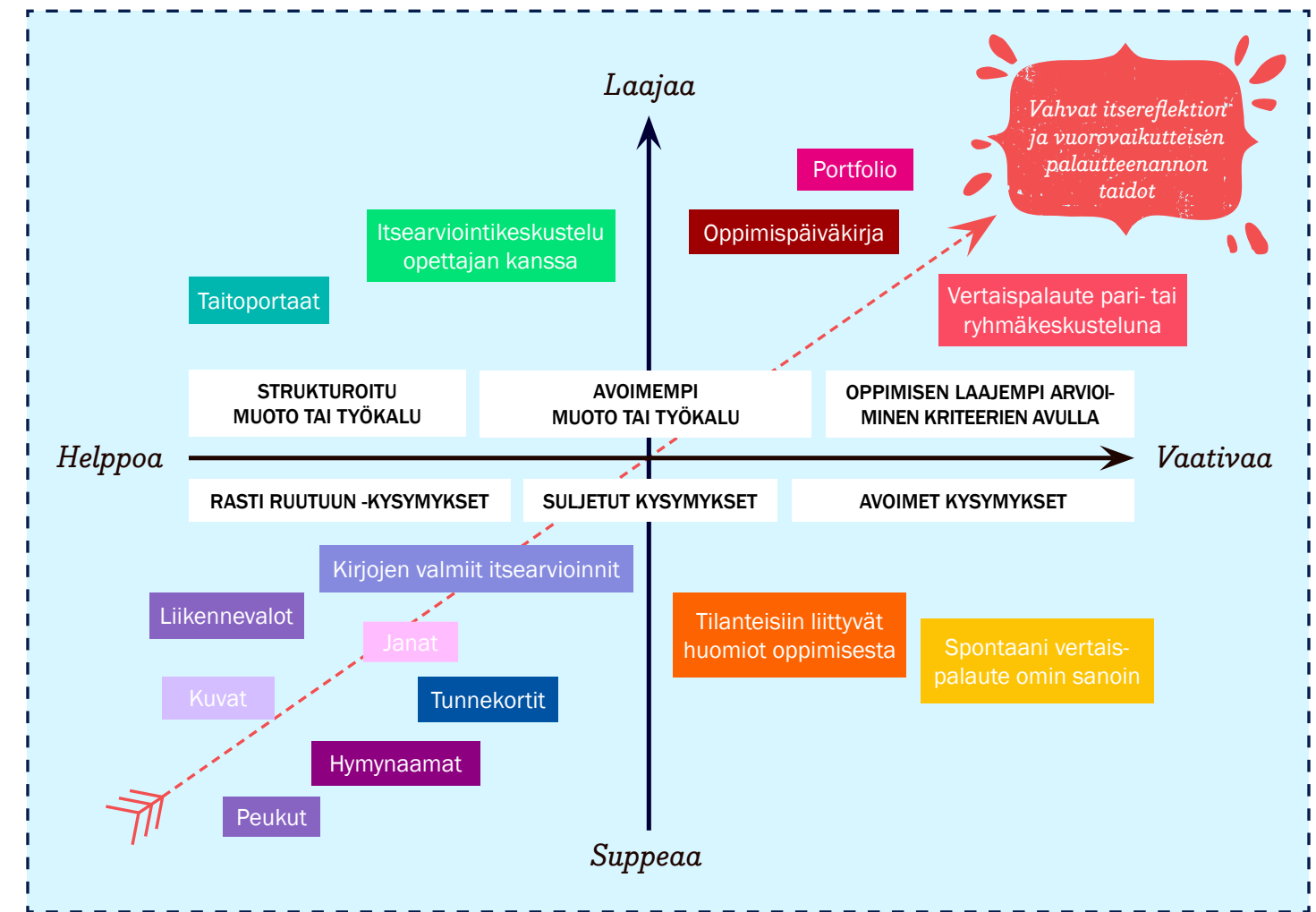

ITSEARVIOINTI JA VERTAISPALAUTE

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Itse- ja vertaispalautteen taitoja harjoitellaan opettajan ohjauksessa koko perusopetuksen ajan. Ne ovat luonteva osa erilaisia oppimistilanteita, ja niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Oppilas oppii tarkkailemaan oppimista ja arvioimaan omaa tai muiden toimintaa oppijana. Tavoitteena on saavuttaa vahvat itse-reflektion ja vuorovaikutteisen palautteenannon taidot. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Itsearviointi ja vertaispalaute on tärkeää, koska sen avulla

- oppilas tulee kuulluksi omista oppimiskokemuksistaan
- oma identiteetti rakentuu
- motivaatio kasvaa
- vuorovaikutus- ja tunnetaidot kehittyvät
- vahvuudet ja harjoiteltavat asiat tunnistetaan
- opettaja saa tärkeää tietoa oppilaan kokemuksista.

Itsearvioinnissa ja vertaispalautteessa on tärkeää kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

- Onnistuneen arviointityöskentelyn pohjana on turvallinen ilmapiiri, jossa kaikille näkökulmille on tilaa.
- Alussa tarvitaan vahvaa opettajan tukea ja ohjausta, jota vähennetään pikkuhiljaa, kun oppilaan omat taidot vahvistuvat.
- Arviointitaitojen kehittyminen edellyttää jatkuvaa harjoittelua, joka on hyvä aloittaa pienistä ja konkreettisista asioista. Ryhmän tarpeet ja osaaminen tulee ottaa huomioon.
- Arvioinnin kohde tulee määritellä tarkasti ja oppilaan pitää tietää, mitä hän arvioi.
- Vertaispalautteen antamisessa on tärkeää, että opettaja määrittää ryhmälle sopivan työtavan ja ohjaa oppilaita kannustavaan ja ystävälliseen vuorovaikutukseen.

- Oppilaalla tulee olla oikeus omaan näkemykseen, jota opettaja ei voi suoraan korjata. Erilaisista näkemyksistä on hyvä keskustella.
- Itsearviointi ja vertaispalaute on jatkuvaa ja luonteva osa arkisia oppimistilanteita.

Itsearvioinnin ja vertaispalautteen monimuotoisuus

Itsearviointia ja vertaispalautetta voi tarkastella esimerkiksi vaativuuden ja laajuuden näkökulmista. Vaativammat arvioinnin työtavat edellyttävät enemmän harjoittelua. Laajat arviointitavat taas vaativat enemmän suunnittelua ja kohdistuvat yleensä laajempiin kokonaisuuksiin. Yllä olevassa nelikentässä kuvataan muutamien esimerkkien avulla sitä, miten monimuotoista itsearviointi ja vertaispalaute voi olla.

ARVIOINTIKESKUSTELU JA OPPILASKESKUSTELU

Oppilaan, huoltajan ja opettajan yhteisessä keskustelussa kiinnitetään huomiota oppilaan osallistamiseen. Yleensä oppilaan keskusteluaktiivisuus lisääntyy, kun hän on jo tehnyt arviointia kotona. Keskustelussa on huomioitava positiivisuus ja kannustavuus, opettajan tulee tiedostaa keskustelun päämäärät ja ainutlaatuisuus yksittäisen oppilaan ja perheen kannalta. Parhaimmillaan keskustelu edistää oppilaan oppimista ja kasvua kokonaisena persoonana.

Milloin arviointikeskustelu?

Lahdessa toteutetaan arviointikeskustelu syys–helmi-kuun aikana. Yhden oppilaan arviointikeskusteluun varataan aikaa 30 minuuttia. Arviointikeskustelu käydään vuosiluokilla 1–2 ja kuusi. Arviointikeskustelussa asetetaan tavoitteita kevätlukukautta ajatellen, jolloin oppilaan on mahdollista ohjata koulunkäyntiään tavoitteiden suuntaisesti. Arviointikeskustelu on osa oppilaan oppimisprosessia.

Arviointikeskustelu 1, 2 ja 6 vuosiluokat

Arviointikeskustelu on osa monipuolista arviointia, joka ohjaa ja kannustaa opiskelua sekä kuvaa, miten hyvin oppilas on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Arviointikeskustelu on summaavaa arviointia, jossa tarkastellaan ja arvioidaan siihen asti vuosiluokalla saavutettuja tavoitteita. Samalla se antaa sekä oppilaalle että huoltajalle tietoa arvioinnin perusteista ja soveltamisesta, oppilaan edistymisestä, vahvuuksista sekä mahdollisuuden asettaa tavoitteita lisää oppimiselle niistä oppimisen alueista, joita on kehitettävä.

Vuosittainen oppilaskeskustelu 3–5.lk ja 7–9.lk

Oppilaskeskustelut käydään Lahdessa vuosiluokilla 3–5.lk ja 7–9.lk. Oppilaskeskustelun ajankohdan voi määritellä jokainen koulu itse. Oppilaskeskustelu on oppilaan ja opettajan yhteinen tapaaminen, johon huoltaja kutsutaan mukaan. Keskustelussa kiinnitetään huomiota oppilaan osaamiseen. Keskustelu käydään positiivisessa ja kannustavassa hengessä. Keskustelu edistää oppilaan oppimista ja kasvua. Arviointia on hyvä pohtia myös kotona.

ARVIOINTIKESKUSTELUN LOMAKE JA OHJEET

- ▶ Arviointikeskustelulomake 1-2.lk
- ▶ Arviointikeskustelulomake 6.lk
- ▶ Arviointikeskustelun ohjeistus

6. LUKU

TYÖSKENTELYTAITOJEN ARVIOINTI

Työskentelyä arvioidaan osana oppiaineen arviointia eli työskentelyä ei arvioida oppiaineista erillisenä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Perusopetuksen opetussuunnitelma määrittää, että työskentelytaitoihin sisältyvät

- itsenäisen ja yhdessä työskentelyn taidot
- taidot suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtä
- taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen
- taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Kouluissa on syytä keskustella, pohtia ja sopia,

- millaisia työskentelyn osataitoja eri oppiaineiden tavoitteisiin on kirjattu
- miten työskentelytaitoja opetetaan ja harjoitellaan
- millaisilla arviointimenetelmillä ja työkaluilla työskentelyn taitoja saadaan näkyviksi ja arvioinnin kohteeksi
- miten oppilas ohjataan itse havainnoimaan työskentelyään ja asettamaan sille tavoitteita
- miten työskentelyn tavoitteet ja arviointikriteerit viestitään oppilaille ja huoltajille.

KÄYTTÄYTYMISEN ARVIOINTI

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan perusopetuksessa pitää arvioida käyttäytymistä. Käyttäytymiseen liittyvien tietojen ja taitojen opettaminen ovat osa koulun kasvatustehtävää.

Yhteiset toimintatavat ovat arvioinnissa tärkeitä. Kouluissa on hyvä keskustella ja sopia,

- miten käyttäytymisen tavoitteet ja arviointikriteerit viestitään oppilaille ja huoltajille
- miten käyttäytymiseen liittyviä tietoja ja taitoja tuetaan ja opetetaan kouluyhteisössä
- miten oppilaat asettavat omalle käyttäytymiselleen tavoitteita ja mikä rooli itsearviointilla on käyttäytymisen arvioinnissa.

Käyttäytymisen arviointi vuosiluokilla 1–3

Vuosiluokilla 1–3 käyttäytymistä arvioidaan **sanallisesti**. Käyttäytymistä arvioidaan yhteistyössä kaikkien niiden opettajien kanssa, jotka ovat opettaneet oppilasta.

Sanallinen arviointi kirjataan todistuksen mukana annettavaan liitteeseen, koska oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia kuvaava sanallinen arviointi on salassa pidettävää tietoa eikä voi olla näkyvissä julkisessa todistuksessa.

► **Käyttäytymisen osataidot ja arviointi vuosiluokilla 1–3**

NÄMÄ PUUTTUU!!!

Käyttäytymisen arviointi vuosiluokilla 4–9

Vuosiluokilla 4–9 käyttäytymistä arvioidaan **arvosanalla numeerisesti** lukukauden ja lukuvuoden päättyessä.

Käyttäytymisen arvosana muodostetaan hajautetusti, jolloin kaikki oppilasta opettavat opettajat antavat käytösarvosanan. Opettajien antamista arvosanoista muodostetaan keskiarvo, jota luokanvalvoja voi nostaa tai laskea yhden arvosanan verran. Suuremmista numeromuutoksista päätetään koulussa arviointikouksessa.

Käyttäytymistä ei arvioida 9. vuosiluokan kevään päätötodistukseen.

► **Käyttäytymisen osataidot ja arviointi vuosiluokilla 4–9**

NÄMÄ PUUTTUU!!!

LUKUVUOSIARVIOINTI

Lukuvuoden aikana toteutettujen opintojen arviointi sisältää oppimisprosessin jälkeen tehtävää, oppilaiden osaamisen summatiivista arviointia, jonka tuloksena annetaan kunkin lukuvuoden päättyessä lukuvuositodistus. Lukuvuositodistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle vuosiluokalle. On huomattava, että myös sanallista arviota käytettäessä lukuvuositodistuksesta on aina käytävä ilmi, onko oppilas suorittanut vuosiluokan oppimäärän hyväksytysti eri oppiaineissa.

Lahden perusopetuksessa

- käytetään vuosiluokittain yhteisiä todistus pohjia
- lukuvuositodistus annetaan keväällä vuosiluokilla 1–8
- päättötodistus annetaan keväällä vuosiluokalla 9
- välitodistus annetaan vuosiluokilla 3–9 jouluna
- vuosiluokilla 1–3 arviointi on sanallista
- 4. luokasta eteenpäin käytetään numeroarviointia
- lukuvuositodistus toimii myös tarvittaessa erotodistuksena.

TUTUSTU AIHEESEEN SYVEMMIN

Lahden perusopetuksen todistusmallit löytyvät opetushenkilöstölle Lahden kaupungin INTRAsta

PÄÄTTÖARVIOINTI

Perusopetuksen päättöarviointi kuvaa, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja se perustuu oppilaan opintojen päättyessä osoittamaan osaamisen tasoon.

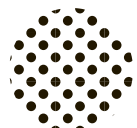
Päättöarvioinnin tuloksena annettava numeroarvosana kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosana annetaan yhdenvertaisin perustein. Arvosanan muodostamista varten on opetussuunnitelman perusteissa määritelty valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit sekä päättöarvosanan muodostamisen periaatteet kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin sekä vapaaehtoisen kielen A-oppimäärään. Oppilaan päättöarvosanaa ei muodosteta aiempien kurssi-, jakso- tai lukuvuovuositodistusten arvosanoista lasketun keskiarvon perusteella. Jos oppilaan opiskelu on järjestetty yksilöllistetyn oppimäärän mukaan tai toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin ja arviointi annetaan sanallisena.

Päättöarviointi ajoittuu oppiaineesta riippuen vuosiluokille 7, 8 tai 9.

TUTUSTU AIHEESEEN SYVEMMIN

- ▶ Lahden kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma

Lahden perusopetuksen päättötodistusmalli löytyy opettajien työn tueksi Lahden kaupungin INTRAsta

VALINNAISTEN AINEIDEN ARVIOINTI

Valinnaiset aineet sekä taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat lähtökohtaisesti kaksi eri asiaa. Jokainen tarjottava valinnainen aine muodostaa oman oppimääränsä, joka suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan itsenäisenä kokonaisuutena.

Alakoulu 1–6 luokka:

Valinnainen aine arvioidaan hyväksymismerkinnällä (hyväksytty/hylätty). Poikkeuksena valinnainen A2-kieli, joka arvioidaan numeerisesti 4. vuosiluokalta alkaen. Arviointi perustuu valinnaisen aineen tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteiden onnistunut saavuttaminen opinnoissa voi vaikuttaa korottavasti aineen yhteisen oppimäärän arviointiin.

Yläkoulu 7–9 Valinnaisten taide- ja taitoaineiden arviointi:

Valinnainen taide- ja taitoaine arvioidaan osana aineen kaikille yhteisen oppimäärän arviointia. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta oppilaalle todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa, vaan oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee.

Oppiaineen päättöarvosana muodostuu opetussuunnitelman perusteiden mukaisten ainekohtaisten arviointikriteerien pohjalta.

Valinnaisten aineiden arviointi (2vvh):

Valinnainen aine arvioidaan omalla numeerisella arvosanalla. Arviointi perustuu valinnaisen aineen tavoitteiden saavuttamiseen. Valinnainen aine voi olla myös taide- ja taitoaine, jolloin se arvioidaan omalla erillisellä numeerisella arvosanalla.

Valinnaisten aineiden arviointi (1vvh):

Valinnainen aine arvioidaan sanallisesti hyväksymismerkinnällä (hyväksytty/hylätty). Arviointi perustuu valinnaisen aineen tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteiden onnistunut saavuttaminen opinnoissa voi vaikuttaa korottavasti aineen yhteisen oppimäärän päättöarviointiin.

TUTUSTU AIHEESEEN SYVEMMIN

► Lahden perusopetuksen valinnaisaineet

TUKEA TARVITSEVAN ARVIOINTI

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen toteuttaminen edellyttää monipuolista yhteistyötä ja vuorovaikutusta oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilaalla on oikeus opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen. Oppilaalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monin eri tavoin.

Opiskelun erityiset painoalueet

Opiskelun erityisillä painoalueilla tarkoitetaan eriyttämisen keinoa, jossa

- oppilas opiskelee oman vuosiluokan keskeisimmät sisällöt
- on useimmiten väliaikainen ratkaisu
- voidaan käyttää vain tehostetun tai erityisen tuen tukitoimena
- oppiainekohtaiset painoalueet määritellään oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin
- arviointi toteutetaan yleisen oppimäärän tavoittein ja kriteerein.

Oppilaalla on oikeus saada oppimiseensa tukea, kuten eriyttämistä. Yhtenä eriyttämisen menetelmänä voidaan käyttää opiskelun erityisiä painoalueita. Tavoitteena on auttaa oppilasta ottamaan haltuun opinnoissa etenemisen kannalta välttämättömät sisällöt. Keskittymällä olennaiseen oppilaalle jää voimavaroja vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan. On huomattava, että oppilas tarvitsee edelleen myös muuta tukea selviytyäkseen hänelle määriteltujen painoalueiden opiskelusta ja saavuttaakseen opetussuunnitelmassa asetetut yhteiset tavoitteet.

Opiskelun erityisiä painoalueita voidaan käyttää vain tehostetun tai erityisen tuen aikana ja painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä. Painoalueet määritellään oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa niissä oppiaineissa, joiden oppimäärää ei ole yksilöllistetty.

Opiskelun erityiset painoalueet muodostetaan opetussuunnitelmassa määritellyistä, oman vuosiluokan

keskeisimmistä sisällöistä eli ns. ydinsisällöistä. Tällöin oppilas pyrkii edelleen oman vuosiluokkansa tavoitteisiin; painoalueet eivät siis voi olla esimerkiksi alempien vuosiluokkien tavoitteita tai sisältöjä. Tässä painoalueittain tapahtuva opiskelu eroaa yksilöllistämisestä, koska yksilöllistämisessä on kyse myös opiskelun tavoitetaso madaltamisesta.

Mikäli oppilas ei tuesta huolimatta kykene saavuttamaan edes ydinsisältöihin liittyviä tavoitteita hyväksytysti, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Nämä ydinsisällöt ovat juuri niitä sisältöjä, joihin oppilas ohjataan keskittymään silloin, kun tukikeinona käytetään erityisiä painoalueita.

► Opetushallitus: Opiskelun erityiset painoalueet

Erityistä tukea saavan oppilaan arviointi

- oppilas opiskelee oppiainekohtaisesti yleisen tai yksilöllisen oppimäärän mukaisesti
- yksilöllisen oppimäärän mukaan opiskeleva arvioidaan HOJKSiin kirjattujen tavoitteiden mukaisesti. Todistukseen tulee yksilöllistetyn oppiaineen kohdalle *(tähti) merkintä. Yksilöllistetty oppiaine arvioidaan Lahdessa sanallisesti ja tehdään sanallisen arvioinnin liite.
- yleisen oppimäärän mukaan opiskelevan arviointi toteutetaan yleisen opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti
- Lukuvuoden päätteeksi annettava lukuvuositolustus ja päättötodistus ovat Lahden perusopetuksessa erityistä tukea saavalla oppilaalla samat kuin yleisopetuksen oppimäärän mukaan opiskelevalla. Yksilöllistetty oppimäärä arvioidaan Lahdessa sanallisesti ja oppilaalle kirjataan arvioinnin sanalli-

sen liite.

- Toiminta-alueittain opetusta saavalla oppilaalla todistus on erilainen ja siinä oleva arviointi on sanallista.

HOJKS laaditaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja oppilasta opettavien kanssa. HOJKSissa kuvataan mahdollisimman konkreettisesti, miten oppilas työskentelee, mitä muuta tukea hän saa ja minkälaisin tavoin hän voi osoittaa osaamisensa. On tärkeää, että tavoitteet kuvataan HOJKSiin konkreettisesti. Tämä tukee lukuvuoden päätteeksi toteutettavaa arviointia ja arvosanan muodostamista. Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan opiskeltavan aineen arviointi perustuu HOJKSiin kirjattuihin tavoitteisiin.

► Lahden perusopetuksen opetussuunnitelma

► Opetushallitus: Tietoa tuen järjestämisestä

Oppilaan poissaolot ja arviointi

On tilanteita, joissa oppilaalle kertyy paljon poissaoloja. Tällaisia voivat olla mm.

- sairaudesta johtuvat poissaolot
- luvattomat poissaolot

Tärkeää on aina pyrkiä ennakoimaan tilanteet ja tehdä yksittäistä oppilasta koskevat ratkaisut hyvissä ajoin ennen lukuvuoden päättymistä. Koululla on oikeus pyytää huoltajaa toimittamaan lääkärintodistus pitkityneissä sairauspoissaoloissa tai jos on perustellusti syytä epäillä sairauspoissaolon perusteita.

Suurista poissaolomääristä huolimatta, oppilaalle tulee antaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan monin eri tavoin ja tarjota tukea. Poissaolot sinällään

eivät aiheuta luokalle jättämistä, mikäli oppilas on antanut riittävän määrän hyväksyttyä näyttöä.

► Opetushallitus: Oppilaan poissaolot ja arviointi

Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitoutumattomasti

- Oppilas voi edetä opinnoissaan vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti eli vuosiluokkiin sitomattomasti
- Oppilaan opinnoissa eteneminen suunnitellaan oppimissuunnitelmaan tai erityisen tuen oppilaan kohdalla HOJKSiin
- Oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositolustuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamista opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle
- Mikäli jonkin oppiaineen oppimäärän suorittaminen on kesken tai jostakin oppiaineen oppimäärän suorittamisesta ei ole näyttöä, jätetään numeerinen arviointi antamatta. Lisätietoja kohtaan kirjoitetaan, että oppiaineen oppimäärän suorittaminen on kesken ja oppilas opiskelee vuosiluokkiin sitomattomassa opetuksessa.
- Mikäli oppilaalla jää jonkin oppiaineen suorittaminen kesken, kirjataan hänelle kyseisestä oppiaineesta arvioinnin sanallinen liite. Liite löytyy Lahden opetushenkilöstölle Lahden kaupungin INTRasta
- Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas käy yhdeksättä vuosiluokkaa kunnes hän on suorittanut perusopetuksen koko oppimäärän ja hänelle annetaan päättötodistus tai hän eroaa koulusta

Mikäli oppilas on vaarassa saada hylätyn arvosanan jonkin oppiaineen oppimäärän suorittamisesta, tulee koulun hyvissä ajoin ryhtyä tukitoimiin ja olla myös yhteydessä oppilaan huoltajaan. Oleellista on tarttua oppimisen solmukohtiin ja esimerkiksi tukiopetuksen sekä muun tarvittavan tuen avulla pyrkiä varmistamaan oppilaan hyväksyttävä suoriutuminen opinnoistaan. Koulunkäynti- ja oppimismotivaation kannalta on tärkeää kertoa sekä oppilaalle että huoltajalle, millä osa-alueilla osaamista tulisi parantaa ja miten toimien tai opiskellen oppilas voi sen tehdä. Oppilaan tarvitsema tuki sekä näyttömahdollisuudet tulee suunnitella ottaen huomioon oppilaan tarpeet ja edellytykset. Esimerkiksi kirjalliset kokeet, joihin tulee opiskella ulkoa laajoja asiakokonaisuuksia, eivät ole tarkoituksenmukaisia eivätkä edistä todellista oppimista. Oppilaan poissaolot tai ”puuttuvat opinnot” eivät sinällään johda luokalle jättämiseen.

Jos oppilas on vaarassa saada hylätyn arvosanan tai hylättyjä arvosanoja ja jäädä luokalleen, on syytä harkita vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua. Tällaisen päätöksen myötä oppilaan jo hyväksytysti suorittamat opinnot eivät raukea.

Arvioinnin sanalliseen liitteeseen kirjataan opintokokonaisuus/vuosiluokka, minkä sisältöjä oppilas on opiskellut ja aihealueet/sisällöt, joita on opiskeltu. Lisäksi kirjataan sanallinen arviointi, miten oppilas on suoriutunut kyseisen oppiaineen opinnoista. Sanallisen arvioinnin liite löytyy opetushenkilöstölle Lahden kaupungin INTRasta.

► Opetushallitus: vuosiluokkiin sitomaton opetus

Maahanmuuttajaoppilaan ja S2-opetusta saavan arviointi

- Kaikessa maahanmuuttajataustaisen ja vieraskielisen oppilaan arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan kielitausta ja kehittyvä suomen kielen taito
- Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tilanteeseen sovitettuihin, monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin
- Oppilaat, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi, voidaan arvioida sanallisesti päättöarviointia lukuun ottamatta. Sanallista arviointia käytetään vain, jos kehittyvän kielitaidon takia oppilasta ei voi oikeudenmukaisesti muuten arvioida. Jos oppilas arvioidaan sanallisesti, tulee oppilaalle kirjata arvioinnin sanallinen liite. Liite löytyy Lahden opetushenkilöstön käyttöön Lahden kaupungin INTRasta.
- Jos oppilaan oppimäärä on suomen kieli ja kirjallisuus, oppilas arvioidaan suomen kielessä

äidinkielen tasoiseksi ja hänen oppimääränsä on suomen kieli ja kirjallisuus, ei kehittyvää kielitaitoa tällöin enää oteta arvioinnissa huomioon

Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella. Kaikessa maahanmuuttajataustaisen ja vieraskielisen oppilaan arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan kielitausta ja kehittyvä suomen kielen taito. Arvioinnin pitää kuitenkin olla realistista suhteessa tavoitteisiin ja sisältöihin, päättöarvioinnin kriteerit huomioon ottaen. Jos oppilas arvioidaan suomen kielessä äidinkielen tasoiseksi ja hänen oppimääränsä on suomen kieli ja kirjallisuus, ei kehittyvää kielitaitoa tällöin enää oteta arvioinnissa huomioon.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä. Jotta oppilas voi osoittaa edistymistään ja osaamistaan mahdollisista suomen tai ruotsin kielen puutteista huolimatta, arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin. Oppilaalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan suullisesti tai tukena voidaan mahdollisuuksien mukaan käyttää oppilaan omaa äidinkieltä.

Oppilaat, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi, väliarviointia, lukuvuosiarviointia ja päättöarviointia toteutetaan Lahden perusopetuksessa samoja todistuslomakkeita käyttäen kuin suomi äidinkielenä opiskelevien kohdalla. On hyvä antaa todellista osaamista vastaava arviointi. Jos oppilaan osaamista ei voida arvioida numeerisesti, kirjataan hänelle kielellisin perustein sanallinen arviointi päättöarviointia lukuun ottamatta. Jos oppilas on siirtynyt valmistavasta opetuksesta yleisopetuksen ryhmään kesken lukuvuoden tai muuttanut toisesta kunnasta, eikä oppilas ole siellä saanut vielä numeroarviointia, arvioidaan oppilaan osaaminen sanallisesti. Todistukseen on mahdollista kirjata hyväksytty -arviointi. Lisäksi tehdään todistukseen liitettävä arvioinnin sanallinen liite.

Maahanmuuttajaoppilaan ja S2 -opetusta saavan arviointi:

- Perusopetusasetus oppilaan arvioinnista ja oppilaan oikeusturvasta
- Lahden perusopetuksen opetussuunnitelma, kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset
- Lahden perusopetuksen opetussuunnitelma, arvioinnin paikalliset painotukset

ASIAKIRJOJEN SÄILYTYS

**Arvioinnin dokumentoituja lomakkeita koskevat kunnallisten asiakirjojen säilytysajat.
Asiakirjoja säilytetään asianmukaisesti.**

Arviointikeskustelun ja oppilaskohtaisen keskustelun dokumentointi

- 1–2. ja 6. vuosiluokilla käytävät arviointikeskustelut ja 3–5 sekä 7–9 -vuosiluokilla käytävät oppilaskohtaiset keskustelut kirjataan Wilmaan. Dokumentoidut keskustelut säilyvät Wilmassa oppilaan koko perusopetuksen ajan.

Todistusten säilyttäminen

- Välitodistuksen ja lukuvuositodistuksen sekä mahdollisten liitteiden säilytysaika on oppivelvollisuus-aika (9+1 vuotta) = 10 vuotta.
- Päättötodistus ja mahdolliset liitteet säilytetään pysyvästi.
- Erotodistus ja mahdolliset liitteet säilytetään pysyvästi.

Koekysymykset ja vastaukset sekä esseet tai vastaavat kirjoitukset

- Opettajan on hyvä muistaa, että kyseisiä dokumentteja säilytetään lukollisessa tilassa tai paikassa lukuvuoden ajan.

Oppilaiden osaamista ja edistymistä koskevat erilliset lausunnot, arvioinnit ja suositukset

- Säilytetään oppivelvollisuuden ajan.

Mitä tarkoittaa salassapidettävä?

- Asiakirjatietoja ei saa luovuttaa tai jakaa ilman huoltajan antamaa suostumusta. Asiakirjaa tulee säilyttää lukitussa tilassa tai paikassa asiakirjalle määritetyn säilytysajan.

TUTUSTU AIHEESEEN SYVEMMIN

- ▶ Kuntaliiton verkkojulkaisu, Kunnallisten asiakirjojen säilytysajat

